

राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान
लेखा अधिकृत, शाखा अधिकृत अनुसन्धान अधिकृत पदको खुला प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको
पाठ्यक्रमको ढांचा

सि.नं.	चरण	अङ्कभार	परीक्षा किसिम	कैफियत
१	प्रथम	२००	लिखित	
२	दोश्रो	२०*	अन्तर्वार्ता	

द्रष्टव्य :-

- (१) यो पाठ्यक्रम दुई चरणमा विभाजन गरिएको छ ।
- (२) लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुबै हुनसक्नेछ ।
- (३) यो पाठ्यक्रममा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि पाठ्यक्रममा परेका ऐन, नियमहरू परीक्षाको मिति भन्दा ३ महिना अगाडि कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनु पर्दछ ।
- (४) दुवै उपसमूहको पदको प्रथम पत्रको परीक्षा संयुक्त वा भिन्दाभिन्दै पनि हुन सक्नेछ । द्वितीय पत्रको परीक्षा समूह उपसमूह अनुरूप भिन्दाभिन्दै हुनेछ ।
- (५) प्रथम चरणको प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र दोश्रो चरणको परीक्षा (अन्तर्वार्ता) मा समावेश गराइनेछ ।

प्रथम चरणको परीक्षा योजना (Examination Scheme)

सि.नं.	पत्र/विषयवस्तु	अङ्कभार	परीक्षा समय	परीक्षा किसिम
१	प्रथम: सार्वजनिक प्रशासन तथा ब्यवस्थापन	१००	३ घण्टा	विषयगत
२	द्वितीय: सेवा सम्बन्धी	१००	३ घण्टा	विषयगत
जम्मा		२००		

* प्रतिष्ठानको कर्मचारी नियमहरूको नियम २४(२) बमोजिम ।

राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान
शाखा अधिकृत, लेखा अधिकृत तथा अनुसन्धान अधिकृत पदको खुला प्रतियोगिताको लिखित परीक्षाको
पाठ्यक्रम

प्रथम पत्र:- सार्वजनिक प्रशासन र व्यवस्थापन

(प्रश्नहरू ५, १० र १५ अंकभारका सोध्न सकिनेछ)

समय:- ३ घण्टा पूर्णाङ्क:- १००

१. सार्वजनिक प्रशासन

१.१ सार्वजनिक प्रशासनको अवधारणा, विकास, कार्यक्षेत्र

१.२ सार्वजनिक प्रशासन र निजी तथा गैरसरकारी क्षेत्रको प्रशासनबीच समानता, भिन्नता तथा चुनौती र सार्वजनिक निजी क्षेत्रबीचको साभदारी

१.३ सार्वजनिक उत्तरदायित्व (Public Accountability)

१.३.१ परिचय तथा परिभाषा

१.३.२ सार्वजनिक उत्तरदायित्वका किसिमहरू

१.३.३ सार्वजनिक उत्तरदायित्वका चुनौति

१.३.४ उत्तरदायित्व वढाउने उपायहरू

१.४ सार्वजनिक प्रशासनको क्षेत्रमा स्वायत्त निकायहरूको भूमिका

२. संगठन र व्यवस्थापन

२.१ संगठनको परिचय

२.२ संगठनका किसिमहरू तथा स्वरूपहरू

२.३ संगठन गठन (Organisation Design) का आधारहरू

२.४ संगठनका सिद्धान्त तथा अन्य केही प्रमुख पक्षहरू

२.५ व्यवस्थापनका अवधारणा एवं सिद्धान्तहरू

२.६ जनशक्ति व्यवस्थापन: परिचय, महत्व र जनशक्ति योजना तर्जुमा

२.७ जनशक्ति विकास (HRD) र यसमा केन्द्रीय निकाय तथा प्रशिक्षण संस्थाहरूको भूमिका

२.८ कार्यालय व्यवस्थापन

२.९ समय व्यवस्थापन

२.१० अभिलेख व्यवस्थापन

२.११ भौतिक श्रोत साधन व्यवस्थापन

२.१२ परिवर्तन व्यवस्थापन (Management of Change)

२.१३ नयां सार्वजनिक व्यवस्थापन (NPM)

२.१६ अदालत व्यवस्थापनको अवधारणा र प्रयोग

२.१७ व्यवस्थापन सूचना प्रणालीको महत्व र आवश्यकता

३. संगठनात्मक व्यवहार

३.१ संगठनात्मक व्यवहार: अवधारणा र सिद्धान्त

३.२ समूह गतिसिलता र टोलीगत कार्य

- ३.३ उत्प्रेरणा
- ३.४ कार्यसम्पादन व्यवस्थापन
- ३.५ द्वन्द्व व्यवस्थापन (Conflict Management)
  - ३.५.१ संगठनमा द्वन्द्वको अर्थ, द्वन्द्वका श्रोतहरू/कारणहरू र प्रकृति
  - ३.५.२ संगठनमा द्वन्द्वका सकारात्मक तथा नकारात्मक पक्षहरू
  - ३.५.३ द्वन्द्व व्यवस्थापनका उपायहरू
- ३.६ तनाव व्यवस्थापन (Stress Management)
  - ३.६.१ तनावका प्रकृति, कारण, श्रोतहरू र असरहरू
  - ३.६.२ तनाव व्यवस्थापनका उपायहरू
- ३.८ निर्णय निर्माण प्रक्रिया (Decision Making Process): सिद्धान्त, प्रक्रिया र नेपालका सार्वजनिक संगठनमा निर्णय निर्माण प्रक्रिया

५. विविध: योजना, विकास तथा आर्थिक प्रशासन र अन्य समसामयिक बिषयहरू

- ५.१ योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन एवं मूल्याङ्कन
- ५.२ सहस्राब्दी विकास लक्ष्य
- ५.३ सुशासन र यसका चुनौतीहरू
- ५.४ समानता, समावेशीकरण, आरक्षण र सकारात्मक विभेद
- ५.५ नेपालको विकासमा गैरसरकारी संस्था तथा स्वायत्त संस्थाको भूमिका
- ५.६ आर्थिक प्रशासनको अर्थ, क्षेत्र तथा प्रमुख कार्यहरू
- ५.७ राज्यको संरचना, पुनर्संरचना, संघीयताको अवधारणा र सरकारको स्वरूप ।

राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान
शाखा अधिकृत पदको खुला प्रतियोगिताको पाठ्यक्रम

द्वितीय पत्र:- संविधान, ऐन, नियम सेवासंग सम्बन्धित अन्य विषयहरु
(प्रश्नहरु ५, १० र १५ अंकभारका सोध्न सकिनेछ)

समय:- ३ घण्टा, पूर्णाङ्क:- १००

१. संविधान, ऐन, नियम

- १.१ शक्ति पृथक्कीकरण, नियन्त्रण र सन्तुलनको सिद्धान्त
- १.२ कानूनको शासन र मानव अधिकारको अवधारणा
- १.३ स्वतन्त्र न्यायपालिकाको अवधारणा र प्रयोगको अवस्था
- १.४ संविधान र संविधानवाद
- १.५ नेपालको संवैधानिक विकास
- १.६ नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३
- १.७ सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३
- १.८ सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४
- १.९ अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८
- १.१० भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९
- १.११ सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४
- १.१२ सुशासन (सञ्चालन र व्यवस्थापन) ऐन, २०६४
- १.१३ सम्पत्ति शुद्धिकरण (निवारण) ऐन, २०६४
- १.१० राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान सम्बन्धी
  - १.१०.१ राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान ऐन, २०६३ तथा यस अन्तर्गतका नियमावलीहरु
  - १.१०.२ राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठानको अध्ययन, अनुसन्धान र प्रकाशन तथा तालीम गतिविधि सम्बन्धी जानकारी
  - १.१०.३ राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठानको सरकारका विभिन्न अङ्गसंगको सम्बन्ध
  - १.१०.४ राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठानको राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय संगठनसंगको सम्बन्ध
  - १.१०.५ अन्य देशका न्यायिक प्रतिष्ठान वा त्यस्तै निकायका काम सम्बन्धी तुलनात्मक अध्ययन

२ तालीम

- २.१ तालीमको परिचय तथा महत्व
- २.२ तालीम र शिक्षाबीचको भिन्नता
- २.३ तालीमको चक्र
- २.४ तालीमका प्रकारहरु
- २.५ राष्ट्रिय तालीम नीति
- २.६ न्याय प्रशासनको क्षेत्रमा न्यायिक शिक्षा एवं तालीमको उपयोगिता

३. कानुनी अनुसन्धान विधि (Legal Research Methodology)

- ३.१ कानुनी अनुसन्धानको परिचय, महत्व र प्रकार,
- ३.२ कानुनी अनुसन्धान विधि
- ३.३ कानुनी अनुसन्धानका चरणहरू
- ३.४ प्रस्ताव लेखन तथा प्रतिवेदन लेखन
- ३.५ कानून र न्यायको विकासमा अनुसन्धानको महत्व

४. प्रशासनको संचालन विधिहरू

- ४.१ समन्वय: अर्थ, महत्व र समन्वयका तरिकाहरू
- ४.२ अधिकार प्रत्यायोजन, प्रवर्तन र निक्षेपण
- ४.४ सुपरिवेक्षण
- ४.५ अनुगमन तथा मूल्यांकन
- ४.६ वार्ता गर्ने तरिका तथा सीप
- ४.७ सन्चार सीप

५ विविध

- ५.१ आर्थिक श्रोत संकलन र परिचालन
- ५.२ न्यायिक जनशक्तिको प्रशासन सम्बन्धी ज्ञान
- ५.३ न्यायपालिकाको रणनीतिक योजना
- ५.४ कम्प्युटर सम्बन्धी ज्ञान- Word, Excel, नेपाली अंग्रेजी टाईपिङ ।
- ५.५ अंग्रेजी-नेपाली-अंग्रेजी अनुवाद सम्बन्धी ज्ञान ।

राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान
लेखा अधिकृत पदको खुला प्रतियोगिताको पाठ्यक्रम

द्वितीय पत्र:- संविधान, ऐन, नियम तथा सेवासंग सम्बन्धित बिषयहरु
(प्रश्नहरु ५, १० र १५ अंकभारका सोध्न सकिनेछ)

समय:- ३ घण्टा पूर्णाङ्क:- १००

१. संविधान, ऐन, नियम

- १.१ नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३
- १.२ सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३
- १.३ सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४
- १.४ अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८
- १.५ भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९
- १.६ सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४
- १.७ सुशासन (सञ्चालन र व्यवस्थापन) ऐन, २०६४
- १.८ सम्पत्ति शुद्धिकरण (निवारण) ऐन, २०६४
- १.९ प्रतिस्पर्धा प्रबर्द्धन तथा बजार संरक्षण ऐन, २०६३
- १.१० करार ऐन, २०५६
- १.११ आयकर ऐन, २०५८
- १.१२ लेखापरीक्षण ऐन, २०४८
- १.१३ मध्यस्थता ऐन, २०५५
- १.१० राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान सम्बन्धी
  - १.१०.१ राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान ऐन, २०६३ तथा यस अन्तर्गतका नियमावलीहरु
  - १.१०.२ राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठानको अध्ययन, अनुसन्धान र प्रकाशन तथा तालीम गतिविधि सम्बन्धी जानकारी
  - १.१०.३ राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठानको सरकारका विभिन्न अङ्गसंगको सम्बन्ध
  - १.१०.४ राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठानको राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय संगठनसंगको सम्बन्ध
  - १.१०.५ अन्य देशका न्यायिक प्रतिष्ठान वा त्यस्तै निकायका काम सम्बन्धी तुलनात्मक अध्ययन

२. लेखा सम्बन्धी जानकारी

२.१ आधारभूत ज्ञान

लेखाको अवधारणा तथा सिद्धान्त, नगद, प्रोदभावी (Accrual) तथा सुधारिएको प्रोदभावी लेखांकन प्रणाली, लेखांकन अभिलेख प्रवाह (Accounting Flow Chart), लेखामा आयको पहिचान तथा मापन (Income Recognition and Measurement), बैंक हिसाव समायोजन विवरण, लेखामा त्रुटी पहिचान र आधारभूत वित्तीय विवरणहरुको तयारी, Preparation of Income Statement, Balance Sheet and Statement of Cash Flows, कार्यक्रम बजेट, बजेट निर्माण तथा बजेटद्वारा नियन्त्रण (Budgeting and Budgetary Control), लागत गणना (Costing Techniques), नियन्त्रणका लागि व्यवस्थापकीय लेखाको प्रयोग (Managerial Accounting Techniques for Control) ।

२.२ सरकारी लेखा सम्बन्धी ज्ञान

नेपाल सरकारको खाता सूची सम्बन्धी जानकारी (NG's Chart of Accounts) कोष लेखांकन (Fund Accounting),

२.३ आयोजना लेखांकन (Project Accounting)

२.४ पूँजीगत खर्च

लगानी आयोजनाहरूको मूल्याङ्कन गर्ने तरिकाहरू (Evaluation Techniques of Investment Projects) ।

२.५ लेखापरीक्षण

आन्तरिक नियन्त्रणका तरिकाहरू, लेखापरीक्षणका प्रकार, आन्तरिक लेखापरीक्षणको तरिका, वाह्य/अन्तिम लेखापरीक्षणका सिद्धान्त, लेखापरीक्षण प्रविधि (लेखापरीक्षण कार्यक्रम, भौचिड, सम्पत्ति दायित्वको छानविन तथा मूल्याङ्कन, लेखापरीक्षण टिपोट) व्यवस्थापन तथा कार्यमूलक लेखापरीक्षण, लेखापरीक्षण मापदण्ड, कर लेखापरीक्षण (Tax Audit) जालसाजी अनुसन्धानका तरिका (Fraud Investigation), महालेखा परीक्षकको काम कर्तव्य र अधिकार ।

३. सार्वजनिक वित्त

सार्वजनिक खर्च र राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा त्यसको प्रभाव, आर्थिक अनुशासन र बेरुजु फछ्यौट, सरकारी ऋणपत्र सम्बन्धी सामान्य जानकारी, करको सिद्धान्त, सरकारी लेखा, परियोजना लेखा, वैदेशिक सहायताको महत्व र परिचालन ।

४. विविध

४.१ अनुसन्धान विधि (Research Methodology):- अनुसन्धानको परिचय, महत्व र प्रकार, विधि, अनुसन्धानका चरणहरू, प्रस्ताव तथा प्रतिवेदन लेखन ।

४.२ तालीम:- तालीमको परिचय, महत्व, तालीम चक्र, तालीमका प्रकारहरू, तालीम आवश्यकताका पहिचान र राष्ट्रिय तालीम नीति ।

४.३ सन्चार सीप

४.४ अंग्रेजी-नेपाली- अंग्रेजी अनुवाद सम्बन्धी ज्ञान ।

४.५ कम्प्युटर सम्बन्धी ज्ञान- Word, Excel, नेपाली अंग्रेजी टाईपिड ।

राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान

न्यायिक प्रतिष्ठान सेवा, प्रशिक्षण तथा अनुसन्धान समूह, अनुसन्धान अधिकृत (नेपाल सरकारको राजपत्राङ्कित तृतीय श्रेणी सरह) पदको खुला प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

द्वितीय पत्र:- संविधान, ऐन नियम तथा सेवासंग सम्बन्धित विषयहरू
(प्रश्नहरू ५, १० र १५ अङ्कभारका सोध्न सकिनेछ।)

१.संविधान, ऐन, नियम

- १.१ संविधान र संविधानवाद
- १.२ नेपालको संवैधानिक विकास
- १.३ कानूनको शासन र मानव अधिकारको अवधारणा तथा प्रयोगको अवस्था
- १.४ नेपालको अन्तरिम संविधान २०६३
- १.५ सुशासन (सन्चालन र व्यवस्थापन) ऐन, २०६४
- १.६ सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४
- १.७ करार ऐन, २०५६
- १.८ मध्यस्थता ऐन, २०५५ तथा अदालत सन्निहित मेलमिलाप सम्बन्धी अन्य कानुनी व्यवस्था ।
- १.९ भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९
- १.१० राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान सम्बन्धी
  - १.१०.१ राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान ऐन, २०६३ तथा यस अन्तर्गतका नियमावलीहरू
  - १.१०.२ राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठानको अध्ययन, अनुसन्धान र प्रकाशन तथा तालीम गतिविधि सम्बन्धी जानकारी
  - १.१०.३ राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठानको सरकारका विभिन्न अङ्गसंगको सम्बन्ध
  - १.१०.४ राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठानको राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय संगठनसंगको सम्बन्ध
  - १.१०.५ अन्य देशका न्यायिक प्रतिष्ठान वा त्यस्तै निकायका काम सम्बन्धी तुलनात्मक अध्ययन

२.अनुसन्धान तथा कानुनी अनुसन्धान

- २.१ अनुसन्धानको अर्थ, अवधारणा तथा अनुसन्धान पद्धति र तरिका
- २.२ प्रस्ताव र प्रस्ताव लेखन
- २.३ तथ्याङ्क संकलन तथा विश्लेषण
- २.४ परिकल्पना (Hypothesis)
- २.५ उद्धरणको नियम (Rules of Citation)
- २.६ कानुनी अनुसन्धानको परिचय, आवश्यकता, प्रकार, चरणहरू र पछिल्ला प्रवृत्तिहरू(Trends)
- २.७ कानून र न्यायको विकासमा कानुनी अनुसन्धानको महत्व
- २.८ विभिन्न लिखतहरू- कानुनी लिखत मस्यौदा, सम्झौता वा समझदारीको लिखत(MOU), करार, टिप्पणी लेखन, जवाफ लेखन लगायत- को मस्यौदा सम्बन्धी ज्ञान

२.९ प्रतिवेदन लेखन ।

३. तालीम

३.१ तालीमको अर्थ, प्रकार र तालीमको चक्र

३.२ तालीम ब्यवस्थापन

३.३ तालीम र शिक्षाबीचको भिन्नता

३.४ न्याय प्रशासनको क्षेत्रमा न्यायिक शिक्षा एवं तालीमको महत्व

४. विविध

४.१ प्रतिष्ठानका सरोकारवाला निकायहरु- अदालत महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, कानुन तथा न्याय मन्त्रालय, नेपाल बार समेतको संगठनात्मक संरचना, कार्य तथा चुनौतीहरु

४.२ वार्ता गर्ने तरिका र सीप

४.३ सन्चार सीप

४.४ समन्वय: अर्थ, महत्व र तरिकाहरु

४.५ ब्यवस्थापनमा नेतृत्वको भूमिका

४.५ अंग्रेजी-नेपाली-अंग्रेजी अनुवाद सम्बन्धी ज्ञान ।

